

1

←

Foto © Lukáš Bíba, 2021

Vítězství, které nepřišlo

30. června – 1. srpna 2020

Aktuálních případů celkem:

Úterý 30. června: 3 566

Neděle 1. srpna: 2 977

Hospitalizovaných:

Úterý 30. června: 130, v těžkém stavu 12

Neděle 1. srpna: 116, v těžkém stavu 19

Úmrtí celkem:

Úterý 30. června: 347

Neděle 1. srpna: 384

Blíží se léto. Rok 2020 se za pár dnů přehoupne do druhé poloviny. Lidstvo má za sebou několik bezprecedentních měsíců. Nemoc, o které na začátku roku věděl jenom málokdo, zastavila svět. Statisíce mrtvých, miliony nakažených, miliardy lidí v karanténě. Boj s nákazou stále nekončí. Během jednoho měsíce Světová zdravotnická organizace opakovaně oznamuje nejvyšší denní nárůst počtu případů – 7. června to bylo 136 tisíc nově nakažených, 21. června už 183 tisíc. Celkem ten den WHO eviduje osm milionů a osm set tisíc případů a 465 tisíc mrtvých od vypuknutí epidemie.

UNICEF varuje, že skoro miliarda a čtvrt dětí na celém světě nechodí do školy a u mnoha z nich může mít přerušení výuky vážný dopad na úroveň jejich vzdělání. Mezinárodní měnový fond zvyšuje svůj dubnový odhad poklesu světové ekonomiky skoro o dvě procenta na 4,9%, ztráty kvůli koronaviru odhaduje na dvanáct bilionů dolarů.

Evropská pobočka WHO upozorňuje na nebezpečí druhé vlny pandemie, čísla nakažených rostou ve třiceti zemích kontinentu. Německá kancléřka apeluje na občany, aby dodržovali opatření i v době, kdy se restrikce uvolňují. Česko se ale dívá dopředu. Pro hodně lidí je koronavirus minulostí a rádi by na předchozí půlrok a všechno, co přinesl, rychle zapomenuli.

Uplynulé měsíce se na republice podepsaly zásadní způsobem, a to nejenom na její ekonomice, kdy se období vládní uzávěry pokoušely přežít tisíce podnikatelů a živnostníků.

V zemi, už tak rozdělené v názorech na politickou reprezentaci i směřování společnosti, přibývají další příkopy. Česko se dělí na „alarmisty“ a „chřípečkáře“, „rouškaře“ a „anti-rouškaře“. Část republiky je přesvědčená, že tvrdá opatření z jara byla přehnaná a že mírný průběh epidemie na českém území jednoznačně prokazuje zbytečnou hysterii, která nové onemocnění provázela. Jiní tohle tvrzení obracejí a argumentují, že epidemie měla mírný průběh právě jenom díky tvrdým opatřením a že důležitý je opatrný postup i v dalších měsících, aby se nemoc nevrátila a nepropukla znovu v plném rozsahu. Většina společnosti neví, co si má z těchto rozdílných pohledů na jednu z nejhorších krizí v moderních dějinách země vzít. Pro zkušenost z jara ani poučení z něj žádný jasný výklad neexistuje.

Statistiky jsou ale víc než příznivé, argumentů pro další udržování protiepidemických opatření ubývá. Na Karvinsku už druhý měsíc doutná ohnisko mezi horníky v OKD a jejich příbuznými. Vládní experti ovšem uklidňují, že se jedná jenom o lokální krizi, kterou mají pod kontrolou.

Republika se chce co nejdříve vrátit k normálnímu životu. Její obyvatelé mají pocit, že příběh s názvem COVID-19 se uzavřel. Hlasy, že vyhráno zdaleka není, zanikají v triumfálních prohlášeních z oficiálních míst.

Předehra zaměněná za představení, bitva považovaná za válku, první krok vydávaný za cíl celé cesty. Úvodní vítězství, které v sobě skrývá potenciál debaklu. Na lodi se slaví a v záplavě fanfár nejsou slyšet zvony varující před tím, že první ledovec byl jenom záčátek, že první kra jenom předznamenávala celé ledovcové pole.

Úterý 30. června

Nově prokázaných případů: 149, aktuálních případů celkem: 3 566, provedených PCR testů: 4 412, hospitalizovaných: 130, pacientů v těžkém stavu: 12, nových úmrtí: 1, úmrtí celkem: 347

I.

Republika už se těší, až zítra definitivně odloží roušky. Zůstávají jenom v Praze, v metru. A potom samozřejmě u nich. Moravskoslezský hejtman Ivo Vondrák dobře ví, jak moc se jejich situace horší. Počet nakažených narostl za pouhé dva dny skoro o třetinu, stoupá i počet lidí v nemocnicích. Když se podívá na mapu republiky ukazující šíření nákazy v jednotlivých regionech, Moravskoslezský kraj září rudou barvou uprostřed jinak skoro čisté bílé plochy.

V počtu případů jsou nejpostiženějším krajem v zemi, už předstihli i Prahu, která byla po celou dobu epidemie nejhorším ohniskem. Okres Karviná vykazuje týdenní průměr 242 nových případů na sto tisíc obyvatel. Následují sousední Frýdek-Místek a Ostrava. Ze zbytku republiky hlásí nejvíc nových případů na sto tisíc obyvatel Prachatice – necelých osm. Čísla ukazující rozměr problému, který má kraj i Ivo Vondrák jako hejtman v jeho čele.

Snaží se ho vyřešit už šest týdnů. První zprávy o nakažených hornících přišly v polovině května, přesně v době, kdy v republice přestal platit nouzový stav. Ve čtvrtek 14. května osm nakažených, v neděli sedmáct a k tomu pět příbuzných. V pondělí

dopoledne už je nakažených jedenadvacet pracovníků Dolu Darkov. „Když se někde objeví dvacet třicet nakažených, je jasné, že každý z nich má kolem sebe tři čtyři blízké. To poroste hodně rychle,“ říkal si tehdy hejtman Vondrák.

V dolech na polské straně revíru v té době evidovali dva tisíce nakažených horníků a stovky rodinných příslušníků v karanténě. Hejtman ví, že v českých provozech pracuje Poláků hodně: „Říká se, že mají šichtu v Polsku a pak přejedou hranice a mají druhou šichtu u nás.“ Takhle kombinace nevěstila nic dobrého.

II.

Města a vesnice po celém Česku se plní známými scénami. Skupinky dětí ve svátečním oblečení míří před osmou ranní do škol. Už žádné tašky s učením. Dneska jenom kytice nebo malý dárek pro učitele a učitelky a desky na vysvědčení. Školní rok končí oficiálně až v úterý 30. června, na mnoha školách ale využili možnost uzavřít tohle podivné pololetí už dnes.

Vrcholí půlrok, jaký nikdo nepamatuje. Děti šly do škol naposledy 11. března, potom až v květnu a červnu, a to ještě v omezeném režimu. Mezitím se žáci i učitelé snažili najít co nejlepší cesty, jak školu přenést do on-line prostoru. „Tak dlouho jsme bojovali proti mobilům ve školách, až máme školu v mobilech,“ shrnul to jeden ředitel základní školy. Byly to měsíce, kdy se v hodinách učili žáci i jejich kantoři.

Rodiče i zbytek země ale mnohem víc zajímá jiné vysvědčení – bilance dosavadního vývoje epidemie v republice. A v tomhle hodnocení si Česko nevede vůbec špatně.

Česko nápor nemoci zvládlo, vypadá to, že země chce na epidemii zapomenout. Premiér vyrazil do rezervace Bohdanečský rybník prohlédnout si úspěšné projekty hospodaření s vodou (zdroj: Úřad vlády ČR)

Celoevropské srovnání počtu případů na milion obyvatel ho řadí s průměrnou hodnotou 1 015 na třinácté místo z osmačtyřiceti sledovaných zemí. Rakousko a Německo vykazují téměř dvojnásobek (Rakousko 1 941 a Německo 2 313 na milion obyvatel), nejpostiženější země pak mnohem víc – Itálie 3 965 případů na milion obyvatel, Španělsko 6 300 a Švédsko, které při řešení pandemie zvolilo odlišný přístup spočívající v mnohem menších plošných restrikcích, dokonce 6 327 na milion obyvatel.

V počtu úmrtí je Česko na sedmnácté pozici s průměrem dvaatřicet mrtvých na milion obyvatel. Třeba Slovensko vykazuje pět mrtvých, ale Rakousko sedmdesát osm a Německo sto osm obětí na každý milion obyvatel. Na jaře nejpostiženější Itálie hlásí 574 mrtvých na milion obyvatel, Španělsko 606 a Velká Británie 637 obětí. Sledované Švédsko eviduje 518 obětí na milion obyvatel. Nejhuř je na tom Belgie, které mezinárodní statistiky přisuzují 839 obětí na milion obyvatel – šestadvacetkrát víc než Česku.

Po všech sporech kolem nedostatku ochranných pomůcek, po debatách o rychlosti a razanci opatření, diskusích o jejich přiměřenosti a hádkách o dostatečnosti vládních kompenzací pro každého, koho postihla uzávěra země, vláda dostává vysvědčení, které ji řadí k nejlepším ve světě.

III.

Další špatná zpráva. Ivo Vondrák má pocit, že v poslední době ani jiné nechodí. Od minulého týdne hygienici znovu testují tři a půl tisíce zaměstnanců dolů ČSM-sever a jih. V akci je i armáda, na druhé kolo testování v OKD už hygienici nasadili PCR testy. Teď dostali první výsledky: COVID-19 má skoro pětina zaměstnanců.

Chce se po něm, aby řídil boj s pandemií, jako na jaře. Všichni se ho ptají na přesná čísla, jako v dubnu a květnu. Žádají jasné kroky a smysluplný plán. Bez podpory nouzového stavu ale hejtman nemá v ruce žádné nástroje, jak toho dosáhnout. Nemá šanci, jak ovlivnit kroky krajských hygieniků. A s mnohými z nich nesouhlasí.

Spory vedení kraje a ostravské hygienické stanice už pronikají i na veřejnost. „Po skončení nouzového stavu jsme jako vedení kraje ztratili pravomoc řízení, nemáme přístup ani k přesným číslům a dokázali jsme prosadit plošné testování na všech dolech, i když jsme o to usilovali už dříve, až teď,“ píše Ivo Vondrák na svém facebookovém účtu. „Snažíme se ale bojovat, mnohdy bohužel s lidmi, kteří by měli stát na naší straně a kteří o opatřeních a řešení situace z epidemiologického hlediska momentálně rozhodují.“¹

Hněv a frustrace v karvinském okrese jsou jenom část problému. Zkušenosti z posledních týdnů ukazují, že systém označovaný za „chytrou karanténu“ má problém. Křehké jsou samotné jeho pilíře: testování je pomalé a komplikují ho chyby, úspěšnost trasování se s jarem vůbec nedá srovnávat.

V Moravskoslezském kraji přibývají další desítky případů denně. Ministerstvo tvrdí, že situace je pod kontrolou, ohnisko je jasně ohraničené a mimo postižené provozy se nákaza nešíří. Hejtman Vondrák má ale rád čísla. Ta ukazují, že přibývá pozitivních do třiceti let, víc než polovinu nových případů tvoří ženy. Pro něj jasná

Hejtman Moravskoslezského
kraje Ivo Vondrák (zdroj:
facebookový účet Ivo Vondráka)

zpráva: tohle nejsou jen havíři, takhle nevypadá jasně ohraničené ohnisko. A takhle nezabírá fungující systém.

Chytrá karanténa nestíhá při první reálné zkoušce. Systém pro deset milionů lidí bojuje už druhý měsíc s nákazou v řádech tisíců případů, na jediném místě, v jediném provozu. To vše v době, kdy ve zbytku republiky panuje klid a úřady tak mají dost času a prostoru, aby se nemusely zabývat ničím jiným.

„Zprvčé hygienici narážejí na svoje limity – a ty se vyčerpávají velmi rychle,“ komentuje situaci Jakub Steiner, který v týmu CERGE-EI, Centra pro ekonomický výzkum a doktorské studium, vypracoval studii o vývoji trasování v Česku. „Tím druhým je to, že odborníci zodpovědní u nás za ochranu veřejného zdraví tak nějak kolektivně dospěli k názoru, že hrozba nakonec není tak vážná. Ilustrativní jsou všechny ty výroky, že horníci jsou mladí, zdraví a odolní. Pro ně tedy koronavirus žádné bezprostřední ohrožení nepředstavuje, takže problém vlastně neexistuje a stačí jen ochránit ohrožené skupiny obyvatel.“²

Jeden z nejčastějších argumentů na obhajobu jiného postupu než na jaře: moravskoslezský region má tisíce nakažených, ale v nemocnicích je sotva promile z nich. V březnu a dubnu si hospitalizaci vyžádala skoro desetina ze všech zachycených případů. Nikdo se neptá po věkové struktuře nakažených ani dalších možných aspektech. Vůle přijímat podobně bolestivá a drahá opatření jako na jaře klesá stejným tempem jako množství závažných průběhů.

IV.

Je po páté odpoledne. Na nástupišti číslo tři na pražském Hlavním nádraží stojí dlouhý žlutý vlak společnosti RegioJet. Po jedenácti letech se chystá k odjezdu přímý spoj mezi Prahou a jadranským pobřežím.

Miliony lidí se v těch dnech dávají do pohybu – tak jako v letech předtím. Ještě před pár týdny přitom nikdo netušil, jak bude léto vypadat. Evropa se po jaru ve znamení uzávěr otevírá a chce během turistické letní sezony zapomenout na měsíce prožité ve strachu z nové nemoci.

Je 17.20. Vlak se dává do pohybu. Souprava s dvanácti vagony vyráží na patnácti-hodinovou cestu pěti zeměmi. O půlnoci večerka, budíček ráno v šest před chorvatskými hranicemi. Před devátou příjezd do Rijeki. „Je to cesta asi přesně na pět piv,“ žertuje o svém hitu letní sezony Radim Jančura.³

Uprostřed deset metrů širokého Karlova mostu se po celé jeho délce táhne dlouhý stůl. Měří pět set patnáct metrů. Po obou stranách jsou připravené lavice, na stole prostřené bílé ubrusy a v pravidelných rozestupech stojí v lahvičkách od vína naplněných vodou kopretiny.

Nápad muže s černým kloboukem, který teď po mostě chodí sem a tam. Kavárník Ondřej Kobza odpovídá na otázky desítkám organizátorů, rozdává rozhovory. Ze všeho nejvíc si ale užívá atmosféru akce, kterou vymyslel a uvedl v život. „Vždycky jsem chtěl uspořádat takovouhle akci, kde by byl takhle dlouhý stůl. Pak jsem viděl fotky Karlova mostu, kde bylo úplně prázdné, jenom labutě tam byly,“ líčí začátek

Oslava na Karlově mostě (foto: Lukáš Bíba)

cesty k dnešní oslavě. „Bylo to na poslední chvíli, ale říkal jsem všem – je začátek prázdnin, pojďme to udělat. Bylo to tak absurdní, že to vyšlo.“⁴

Je to obří večírek na jednom z nejkoničtějších míst Prahy. Registrace se naplily do pár hodin po zveřejnění. Je tu na dva tisíce lidí, mezi nimi obyvatelé centra Prahy, umělci, sportovci i politici hlavně z pravicové opozice, kterým zanedlouho odstartuje kampaň před volbami. Některé přilákala unikátnost téhle akce, jiné zase šance potkat cizí lidi – na jaře věc zapovězená. Ostatní přišli říct symbolické sbohem epidemii, která od března změnila jejich zemi.

Neděle 5. července

Nově prokázanych případů: 75, aktuálních případů celkem: 3 967, provedených PCR testů: 1 524, hospitalizovaných: 132, pacientů v těžkém stavu: 14, nových úmrtí: 2, úmrtí celkem: 352

Oslavu na Karlově mostě budou v dalších měsících často zmiňovat zastánci vlády – podle nich i opozice podlehla euforii a pomáhala šířit nákazu. Hygiena ale v souvislosti s touto akcí nebude evidovat ani jeden případ covidu. Happening v centru Prahy i vlaky do Chorvatska ale symbolizují převažující náladu v zemi: lidi se těší na dovolenou a na COVID-19 chtějí zapomenout. V hlavním městě se slaví konec pandemie, premiér slibuje, že už nikdy nezavedou žádná plošná opatření. Nákazu v Karviné vláda vydává za ohraničené ohnisko, druhou vlnu za riziko, před kterým zemi ochrání chytrá karanténa.

Země se vrací k životu před koronavirem. Stejně tak i jedna z nejvýraznějších tváří českého boje s epidemií, Roman Prymula. Rodina, kolo, šachy, práce. Situace by se mohla zdát prosluněná jako dnešní neděle, ve které se opírá do pedálů svého kola. Roman Prymula to tak ale ani zdaleka nevidí: „Je téměř jisté, že druhá vlna bude.“

Na jaře právě on oznamoval klíčová rozhodnutí. Na jeho názory se odvolával premiér, když zdůvodňoval protiepidemická opatření, tehdy nejprísrnější v Evropě. Stíhal v těch dnech sotva dojet domů pro vyprané věci. Veškerý čas mu brala práce v rámci nejužšího vládního týmu. Pro klíčovou roli v boji s nákazou měl skoro ideální předpoklady: profesor epidemiologie s mezinárodním renomé a s manažerskými zkušenostmi, které získal v jedné z největších českých nemocnic. Na jaře Roman Prymula dominoval žebříčkům popularity. Už v dubnu prezident oznámil, že mu za zvládnutí jarní vlny pandemie udělí nejvyšší státní vyznamenání – Řád Bílého lva.

S padajícími čísly nakažených přišel i pád profesora Prymuly. Postupně skončil ve všech svých funkcích – v čele Ústředního krizového štábu a nakonec i jako náměstek na ministerstvu zdravotnictví. Působí teď přímo na Úřadu vlády, ve funkci, kterou kabinet zřídil kvůli jeho příchodu. Oficiálně se jeho pozice jmenuje „vládní zmocněnec pro výzkum v oblasti medicíny“.

I Roman Prymula dobře zná nastavení chytré karantény. Zblízka sledoval vojáky, jak během šesti týdnů připravují digitalizaci zdravotnictví, kterou předtím ministerstvo chystalo tři roky. Za měsíc a půl propojili stovky odběrových míst a testovacích

Roman Prymula na jednom z jednání vládního týmu během léta (zdroj: Úřad vlády ČR)

laboratoří v jednotný projekt, vytvořili systém, který měl zajistit trasování nakažených a jejich kontaktů. V případě potřeby také umožňoval navýšení kapacit.

To se ale v OKD nestalo. „Proč? To mně samotnému není jasné,“ komentuje profesor. Karvinsko bere jako důkaz, že výkonnost systému se nelepší, naopak. Nesdílí jistotu premiéra Babiše a ministra Vojtěcha, že projekt ochrání republiku před druhou vlnou. „V tomto stavu si nejsem jistý. Ty prodlevy, které vidíme na severní Moravě, vedly k tomu, že těch případů je tam víc, než muselo být.“

Nepochybuje, že i v krizi systém jako celek obstojí, že bude platit mantra jarních měsíců: v Česku italský scénář nehrozí. I kdyby se epidemie rozjela, věří, že zdravotnická zařízení situaci zvládnou, že omezení ve stylu jarního přerušení péče o neakutní případy uvolní dostatečné kapacity, aby nemocnice nápor pacientů s COVID-19 ustály.

Problém vidí jinde. Do odborných záležitostí začala promlouvat politika. „To se samozřejmě může výrazně vymstít. Takováhle věc se nedá dělat podle toho, jestli ta opatření jsou oblíbená, nebo nejsou,“ shrnuje Roman Prymula teď na začátku července jarní zkušenosti s fungováním vlády. „Na začátku, když byla populace oblíbená, se dělala masivně. Pak, když ta populace začala točit na druhou stranu, se intenzivně dělat přestala. Teď dojdeme do situace, že se budou muset začít dělat, byť nebudou v oblíbě. A to je taková třetí fáze, která tady ještě nebyla.“

Sobota 11. července

Nově prokázaných případů: 53, aktuálních případů celkem: 4 272, provedených PCR testů: 2 321, hospitalizovaných: 128, pacientů v těžkém stavu: 15, nových úmrtí: 0, úmrtí celkem: 354

Je to jeden z mnoha barů na pražské Vinohradské třídě. A dívka, která se v něm ten večer baví se sedmnácti přáteli, jenom jedním ze stovek jeho návštěvníků.

Už za pár dnů ale název Techtle Mechtle ovládne český mediální prostor, budou o něm mluvit nejvyšší političtí představitelé a stane se symbolem šíření nemoci COVID-19 v letních měsících. A dívka, která teď popíjí se skupinou svých známých, se obrátí život naruby: „Kdyby mi někdo ukázal, co bude následovat po večíрку, nikam bych nešla a ten večer bych si rozhodně odpustila.“⁵

Bar Techtle Mechtle je přes den nenápadný podnik v suterénu činžáku naproti pražskému Radiopaláci. V noci ale jeho šedivé průčelí ožije barvami – dvě lampy tu osvětlují fasádu střídavě na zeleno, na červeno a do fialova. Za prosklenými dveřmi vedou schody dolů do baru, členitého prostoru o několika patrech.

V sobotu večer je tu plno, klub má oficiální kapacitu pět set návštěvníků. Roušku nenosí nikdo, vládní nařízení ji vyžadují pouze ve veřejných prostorách. Tohle je ale bar. Hudba hraje nahlas. Když si tu skupinky u jednotlivých stolů chtějí povídat, musejí hodně křičet. Ideální místo pro šíření choroby přenášené kapénkami.

Baví se tu i skupinka sedmnácti mladých lidí, žen i mužů. Jsou tu sportovci, florbalisti i fotbalisti z několika pražských klubů. Zdaleka se neznají všichni. Někteří si za čas téměř ani nevybaví dívku ze svého středu, o které bude diskutovat celá republika.

Ten den si přišla užít sobotní party. Baví se dobře, noc se vydařila. Netuší, že se za pár hodin stane pacientkou O v jednom z nejznámějších prázdninových clusterů v České republice. V souvislosti s tímto večírkem hygienici vytrasují stovky lidí. Budou rozesetí po celé republice.

Neděle 12. července

Nově prokázaných případů: 59, aktuálních případů celkem: 4 270, provedených PCR testů: 1 589, hospitalizovaných: 132, pacientů v těžkém stavu: 15, nových úmrtí: 1, úmrtí celkem: 355

„Momentálně jsme ve fázi, kdy odborný pohled není úplně to, co by ovlivňovalo další dění. Spíše se vede boj o interpretaci a povede se boj o zodpovědnost.“ Jméno Jana Kulveita zatím v republice mnoho lidí nezná. Jenom málo Čechů ale působí na tak prestižní univerzitě jako on. Na britském Oxfordu se zabývá modelováním a globálními riziky. Teď uprostřed českých snah nechat pandemii za sebou opakuje své varování, aby země nástup podzimní vlny nepodcenila: „Zrádné je, že situace v nemocnicích, na JIP a počet mrtvých má značné zpoždění, takže prostor pro scestnou argumentaci ‚důležité není reprodukční číslo, ale situace v nemocnicích‘ bude. Skutečně je to teď jedna z hlavních částí narativu o tom, jak je situace výtečná,“ píše na svém blogu.

Jan Kulveit celou kariéru studuje hrozby, které by mohly lidstvo v budoucnosti potkat. „My běžně uvažujeme o tom, jak by lidstvo mohlo skončit. Jako úplně skončit,“ objasňuje. Teroristický útok biologickou zbraní, která vyhladí většinu populace, epidemie, na niž umře devadesát procent obyvatel planety.

Příběh aktuálního náporu nemoci by v konkurenci jejich teoretických modelů nepatřil k nejkatastrofálnějším. Vysvětluje, že i to mu pomáhá udržet si na současné dění

Jan Kulveit se na univerzitě v Oxfordu věnuje výzkumu hrozících katastrof (zdroj: Future of Humanity Institute)

střízlivý pohled: „Nějaké emocionálnější reakce, obavy o globální dopady – tím jsem si prošel, když jsem se tomu oboru začal víc věnovat a uvědomil si, jak je ten svět křehkej.“

Snaží se vysvětlovat ostatním pozadí toho, co se děje, predikovat, jak by se situace mohla vyvinout. Objasňuje chování viru ve společnosti. Problém ale Jan Kulveit tuší s příchodem školního roku: „Skutečný ohňostroj vypukne s koncem prázdnin, kdy se, zdá se, všichni zkusí ‚vrátit k normálnímu životu‘. Otevření škol a univerzit, s chladnějším počasím přesun části společenských interakcí dovnitř, pokles obezřetnosti s pokračující dezinformační kampaní v duchu ‚COVID je běžná sezónní viróza‘ a zpětnovazební smyčka s tím, že se přestane stíhat trasovat a testovat... by mohly zvednout R cca na 2.“

Připojuje své modely takového scénáře. Na konci září ukazují desítky tisíc nakažených. Sám nevěří, že by něco takového mohlo nastat. Realita podle něj donutí lidi zodpovědné za chod státu opět respektovat názory odborníků. Je to jedna ze zásadních změn, které tahle pandemie přináší oproti měsícům a rokům předtím: „Zajímavou vlastností covidu je, že zatímco běžně v politice je prodleva mezi celkem libovolnou nekompetencí a blábolením a tím, kdy takového politika ‚dostihne realita‘, roky, u covidu jsou to spíš měsíce.“

Další důvod, proč je přesvědčený, že na jeho dnešní temnou vizi nedojde.

Pondělí 13. července

Nově prokázaných případů: 64, aktuálních případů celkem: 4 338, provedených PCR testů: 3 799, hospitalizovaných: 132, pacientů v těžkém stavu: 21, nových úmrtí: 1, úmrtí celkem: 356

Nevypadá to nijak výjimečně. Zase další ohnisko, pár nemocných. Jenom ten název baru zní zvláště: Techtle Mechtle. Ředitelka protiepidemického odboru pražské hygienické stanice Martina Marešová se pouští do práce.

Nakažená návštěvnice baru. V sobotu bez příznaků, v neděli už horečka a zimnice. Na vlastní náklady si zašla na test, nechtěla ohrozit rodinu. Výsledek pozitivní. Byla na večírku se skupinou asi patnácti lidí. Zná jména asi pěti z nich, zbytek dává dohromady. Vcelku standardní případ.

Je ale nutné dotrasovat případné kontakty. Dá se předpokládat, že v baru byli hlavně mladí lidé, ti mezi rizikové skupiny nepatří. Stává se, že o nemoci vlastně ani nevědí, a to je ta nástraha. Nevědí o ní, ale můžou ji přenášet. V létě se ohrožené skupiny obyvatel – seniory a lidi s přidruženými nemocemi – daří chránit, ale právě bezpříznakoví by mohli nákazu šířit dál. Proto musí hygiena pečlivě došetřit každý případ, i když to venku vypadá, že koronavirus je už opravdu minulostí.

Od prvních českých případů z počátku března neměli v Praze nikdy nulu. Ani teď. Denně mívají pět sedm případů. Už i Martina Marešová začíná věřit, že by ten největší nápor mohl být za nimi. Hlavní město bylo po celou jarní vlnu nejpostiženějším regionem a ředitelka epidemiologické služby pražské hygienické stanice sledovala to nejhorší z epidemie zblízka. Teď doufá, že sleduje zblízka i její závěr. „Epidemie končí,“ říká si. „Bude ještě pár případů a vymizí to do ztracena.“

Právě ona se 1. března snažila rekonstruovat kroky dvou ze tří prvních pacientů v republice. Profesor zemědělské univerzity si nemoc přivezl z Itálie, stejně jako mladá americká studentka. Osm hodin tehdy pátrala po kořenech a dopadech jejího případu. Správné epidemiologické šetření přesně podle příruček. Jarní realita je ale naučila účelnosti a návod na zvládnutí stovek pacientů denně příručky neposkytovaly.

Věří, že epidemie zmizí, chce se ale pro jistotu připravit na její možný návrat. V červnu začala tlačit na zřízení externího call-centra, které by za její lidi provádělo šetření pacientů. Píše e-maily, telefonuje. Argumentují jí legislativou – první šetření může podle zákonů provádět jenom zdravotník nebo hygienická služba. „Podle mě to jde nějak upravit. Ale pořád se nic neděje,“ říká si Martina Marešová.

Vypadá to, že krize končí. Musí ale udělat všechno, aby se nerozjela znovu. Proto se snaží každý případ došetřit co nejpečlivěji. Jako teď tenhle bar se zvláštním názvem: Techtle Mechtle.

Pátek 17. července

Nově prokázaných případů: 130, aktuálních případů celkem: 4 525, provedených PCR testů: 4 727, hospitalizovaných: 135, pacientů v těžkém stavu: 21, nových úmrtí: 2, úmrtí celkem: 360

I.

Sedíme na Úřadu vlády. V kanceláři Andreje Babiše to i po třech letech v úřadu vypadá, jako by se právě nastěhoval. Jenom minimum osobních věcí na stole nebo na stěnách. Za stolem velké papírové krabice, jakoby připravené na další balení.

Probíráme, jakou lekcí si odnesl on sám z jarního náporu epidemie. „I díky tomu viru jsem pochopil, jak je zdravotnictví důležitý. A kolik věcí tam není vyřešených,“ přiznává Andrej Babiš. Teď už se chce posunout dál. Za hlavní výzvu pro následující

období pokládá rakovinu: „To je teď můj hlavní projekt. Postavit Národní centrum prevence rakovinu.“

Připouští, že roli v tom hraje i osobní zkušenost. Líčí, jak žil celý měsíc v domnění, že má sám nádor prostaty. Zatímco se země pomalu vracela k normálu z nejtvrďšího sevření koronavirové epidemie, premiér prožíval své vlastní zdravotní drama: „To není sranda, mít pocit, že máte rakovinu. A teďka nespíte. Jdete na magnetickou rezonanci a na CT. A nakonec jsem musel jít i na biopsii, což není vůbec příjemná záležitost. Ale naštěstí to dopadlo dobře.“

V boji proti rakovině cítí velký potenciál. Má plány na budování center prevence, chce lidi motivovat, aby včas chodili na vyšetření a lékaři tak mohli nemoc zachytit v raném stadiu. „Když budu levicový populist, jak říkají média, tak ano – zachránili jsme tisíce životů od koronaviru a teď zachráníme tisíce životů od rakoviny.“

„Covid je samozřejmě ve srovnání s rakovinou podstatně menší problém. Jenomže nebezpečnost tohoto problému je v kouzlu okamžiku.“ Roman Prymula dobře ví, jaké nástrahy aktuální epidemická situace skýtá a jaké argumenty se teď Andreji Babišovi honí hlavou. V premiérově okolí se jako vládní zmocněnec pohybuje i dál. Odpověď na debatu o koronaviru a rakovině už si sám pro sebe zformuloval neschetněkrát. „Rakovina nikdy nevyskočí tak, že by nám tady přesytila systém a přivedla nás na pokraj katastrofy. Tohle to bohužel umí.“

Profesor epidemiologie zblízka sledoval, jak se od prvních dnů krize proměňuje premiérův přístup. Stál po jeho boku ve dnech, kdy kabinet za jediný týden přijal opatření, která v republice neplatila desítky let. Vnímál jeho uvažování v době, kdy Česko začalo tato opatření uvolňovat. „Asi nejhorší je, že řada lidí odtáhla premiéra od covidu směrem k onkologii,“ analyzuje Roman Prymula současnou situaci.

„Já se nedivím, že tomu podlehl. Laik tomu podlehne nepochybně a ta čísla vypadají přesvědčivě.“ Roman Prymula zná argumenty profesora Žaloudíka a dalších, kterým teď Andrej Babiš naslouchá víc než předtím. Slýchává statistiky o tom, kolik tisíc obětí si ročně vyžádá rakovina plic a jiné druhy onkologických diagnóz. „Vede to k tomu, že se řekne – vždyť ono to kolem covidu je všechno blbost a musíme dělat všechno ostatní, abychom zabránili nějakým rakovinám, kterým se dá předejít.“

Premiérovu rozhodnost z jara nahradily pochybnosti. Roman Prymula v tom vidí problém. „Když se to pustí ze řetězu, krotí se to velmi, velmi složitě.“ O nástupu druhé vlny vládní zmocněnec nepochybuje, razancí české reakce už si tak jistý není. „Je to, jako když jedu autem. Když jedu šedesát, kdekdo umí zabrzdit na nulu. Ale když to pustím a jedu tři sta, ubrzdit to na nulu není vůbec jednoduchý.“

Vývoj této veřejné debaty, stále hlasitější kritika vládních kroků z jara, množící se hlasy populárních lékařů z jiných oborů, že opatření neodpovídala vážnosti hrozby – to všechno otráslo dříve pevným premiérovým přesvědčením. Na jaře byla jeho motivace jasná: „Přemýšlel jsem v první rovině o tom, že se nesmí stát, co se stalo v Itálii, že tam na chodbách rozhodují, jestli budou někoho intubovat, rozhodují o někom, kdo bude žít, nebo nebude žít. To byl ten hlavní motor – nedopustit, aby se u nás stalo to, co je v Itálii. Že nebudou lůžka, nebudou ventilátory.“

Teď ale slyší i kritické hlasy. Zvažuje, jakou hrozbu nákaza představuje. Snaží se dopátrat, zda je skutečně rizikem pouze pro lidi s přidruženými nemocemi. Hledá

odpověď na otázku, jestli může COVID-19 zabít jinak zdravého člověka: „V podstatě stále žiju v tom, že ne. I když údajně byly případy, kdy se to stalo. V tom stále nemám úplně jasno.“

Nyní to vypadá jenom jako teoretická otázka. Objevují se zdánlivě podstatnější problémy. Unijní lídry čeká klíčový summit o pravidlech využívání fondu oživení, který Evropská komise vyhlásila na podporu evropské ekonomiky, zasažené koronavirovou krizí. Rozdělovat se má půl bilionu eur. Andrej Babiš už dlouho avizuje odpor proti návrhu, aby peníze dostaly země, které epidemie postihla nejvíc: „Bylo by nespravedlivé, kdybychom kvůli tomu, že jsme byli úspěšní, byli penalizováni.“⁶

Dalšího vzestupu nákazy se premiér neobává. Je přesvědčený, že systém chytré karantény, vytvořený na základě zkušeností z jara, Česko před eventuální druhou vlnou ochrání. Má zajistit masivní testování populace a rychlé trasování a izolaci rizikových kontaktů nakažených. Země by díky němu mohla fungovat bez nutnosti zasahovat do životů lidí a fungování ekonomiky.

Opozice požaduje plán dalšího postupu pro případ, že přijde nová vlna nemoci – má pocit, že stát připravený není. Premiér to odmítá: „Vůbec ani nechápu, co vlastně od nás opozice chce. Jaký plán? Když budeme mít pocit, že je tady nějaký zvýšený výskyt, tak samozřejmě budeme reagovat velice rychle. Ale už to nebude nikdy plošné opatření.“

Hlavní starost má Andrej Babiš o něco jiného – o ekonomiku a její opětovné nastartování: „Samozřejmě připravení jsme. Potřebujeme teď hlavně udržet tu ekonomiku, řešit ty firmy.“

Andrej Babiš jedná s lídry zemí V4 a předsedou Evropské rady Charlesem Michelem o návrhu (zdroj: Úřad vlády ČR)